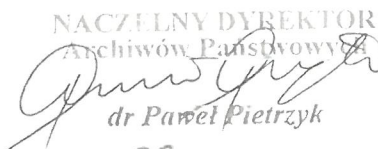

Warszawa, dnia 26 sierpnia 2025 r.

ZATWIERDZAM

NACZELNY DYREKTOR
Archiwów Państwowych

dr Paweł Pietrzyk

Dnia 26 08.2025 r.

(Data i podpis Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych)

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Znak kontroli	DOA.084.2.2025
Nazwa i adres jednostki kontrolowanej	Narodowe Archiwum Cyfrowe ul. Stefana Kazimierza Hankiewicza 1 02-103 Warszawa
Temat kontroli	Ocena realizacji zadań z zakresu przygotowań obronnych przez Narodowe Archiwum Cyfrowe
Tryb kontroli	Zwykły
Podstawa prawna kontroli	- Art. 27 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2024 r. poz. 248, z późn. zm.). § 2 pkt 6, § 5 ust. 1, § 9 ust. 1 i § 11 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2023 r. w sprawie kontroli realizacji zadań obronnych (Dz. U. poz. 253). - Plan Kontroli Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na rok 2025.
Zakres kontroli	Przygotowanie Narodowego Archiwum Cyfrowego (dalej NAC) do działania w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz w czasie wojny
Okres objęty	czerwiec 2022 r. – grudzień 2024 r.

kontrolą	
Próba poddana kontroli	100% dokumentacji i wyposażenia z kontrolowanego obszaru
Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych	1.07.2025 r. – 14.08.2025 r.
Imię, nazwisko i stanowisko służbowe kontrolera	1. Jolanta Więcka-Hołub, główny specjalista w Departamencie Organizacji Archiwów Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, przewodniczący zespołu kontrolerów, upoważnienie nr 6/2025 z dnia 12 czerwca 2025 r. 2. ██████████ – Pełnomocnik ds. Ochrony Informacji Niejawnych Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, członek zespołu kontrolnego, upoważnienie nr 4/2025 z dnia 12 czerwca 2025 r. 3. ██████████ – starszy specjalista w Dziale Ochrony Informacji Niejawnych i Spraw Obronnych Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, członek zespołu kontrolnego, upoważnienie nr 5/2025 z dnia 12 czerwca 2025 r.
Kierownictwo jednostki kontrolowanej	Pan Piotr Zawilski, powołany na stanowisko Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego dnia 5.10.2021 r.
Wykaz aktów prawnych regulujących przedmiot kontroli	1. Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (tj. Dz. U. 2024 r. poz. 248). 2. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (tj. Dz. U. 2024 poz. 632, 1222). 3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 marca 2025 r. w sprawie przygotowania systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym (Dz. U. 2025 poz. 407). 4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie wykonywania zadań w ramach obowiązku obrony (Dz. U. 2022 poz. 875). 5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2022 r. w sprawie wyłączenia od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny (Dz. U. z 2022 poz. 2559). 6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 października 2022r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz.U. poz. 2348). 7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 stycznia 2025 r. w

sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa realizowanych przez organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego i przedsiębiorców (Dz.U. 2025. poz. 73).

8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2023 r. w sprawie warunków i sposobu przygotowania i wykorzystania transportu na potrzeby obronne państwa, a także jego ochrony w czasie wojny oraz właściwości organów w tych sprawach (Dz.U. z 2023 r. poz. 1660).
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2024 r. w sprawie świadczeń rzeczowych na rzecz obrony w czasie pokoju (Dz.U. z 2024 r. poz. 1387).
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2024 r. w sprawie świadczeń osobistych na rzecz obrony w czasie pokoju (Dz.U. z 2024 r. poz. 1184).
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa oraz ich szczególnej ochrony (Dz.U. z 2022 r. poz. 880).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 maja 2024 r. w sprawie przygotowania i wykorzystania systemów łączności na potrzeby obronne państwa (Dz.U. z 2024 r. poz. 828).
13. Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 października 2023 r. w sprawie organizacji i sposobu wykonywania zadań w ramach obowiązku obrony (Dz. U MKiDN 2023 poz. 54).
14. Podręcznik normalizacji obronnej „Planowanie obronne – struktura i redagowanie planu operacyjnego przez organy administracji publicznej” (PDNO-02-A075:2022).
15. Podręcznik normalizacji obronnej – Planowanie Obronne – Struktura i redagowanie Narodowego Kwestionariusza Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych (PDNO-02-A071:2020) zatwierdzony decyzją Nr 40/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 marca 2020 r. (Dz. Urz. MON poz. 50).
16. Norma obronna „System obronny państwa – Plany obronne – Klasyfikacja” (NO-02-A060:2022).
17. Zarządzenie nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 2 października 2020 r. w sprawie opracowania planów operacyjnego funkcjonowania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych oraz archiwach państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.
18. Zarządzenie nr 2 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14 lutego 2024 r. w sprawie organizacji i

przygotowania systemu stałych dyżurów w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i archiwach państwowych.

Ogólna ocena
kontroli

Ocena negatywna

W toku kontroli stwierdzono:

I. Ocena zapewnienia przez NAC odpowiednich warunków organizacyjnych i technicznych do planowania i wykonywania zadań obronnych.

W okresie kontrolowanym w NAC obowiązywał Regulamin organizacyjny stanowiący załącznik nr 1 do zarządzenia nr 40 Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego z dnia 27 grudnia 2022 r. (dowód: akta kontroli str. od 39 do 52). W § 23 ww. regulaminu wskazano, że do zadań Samodzielnego stanowiska ds. obronności i informacji niejawnych należy:

1) wykonywanie czynności związanych z realizacją zadań w zakresie obronności państwa, w szczególności:

- a) zapewnienie realizacji zadań wynikających z powszechnego obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) przygotowanie warunków do funkcjonowania Archiwum na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu polityczno-militarnego) i wojny,
- c) opracowywanie rocznych planów do działalności obronnej Archiwum,
- d) realizowanie prac reklamacyjnych w odniesieniu do pracowników Archiwum od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny,
- e) wykonywanie zadań obrony cywilnej,
- f) organizowanie szkolenia obronnego, w tym dla osób funkcyjnych struktur obronnych Archiwum,
- g) wykonywanie zadań związanych z funkcjonowaniem systemu zarządzania kryzysowego w Archiwum.

Zadania wskazane w punktach a i d § 23 powyższego regulaminu odnoszą się do treści nieobowiązującej w dniu jego zatwierdzenia i wdrożenia przez Dyrektora NAC ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Zakres wykonywanych przez NAC zadań powinien wynikać z obowiązujących w dniu podpisania regulaminu przepisów prawa. W dniu 23 kwietnia 2022 r., a więc 8 miesięcy przed zatwierdzeniem obowiązującego w okresie kontrolowanym regulaminu organizacyjnego, weszła w życie ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, która m.in. określa zadania obronne jednostek sektora finansów publicznych. Zespół kontrolny zwrócił się do Dyrektora NAC z prośbą o wyjaśnienie, dlaczego w ww. regulaminie organizacyjnym znajdują się zapisy

nieobowiązujących w dniu jego zatwierdzenia aktów prawnych. Kierownik jednostki kontrolowanej złożył następujące wyjaśnienia¹: *Przez przeoczenie zespołu przygotowującego Regulamin organizacyjny NAC, znalazły się zapisy z nieobowiązującej ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP zamiast nowej ustawy o Obronie Ojczyzny (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119). Za **nieprawidłowość uznano** nieuwzględnienie w regulaminie organizacyjnym NAC zadań wynikających z ustawy o obronie Ojczyzny.*

Jednostka kontrolowana przedstawiła zespołowi kontrolnemu następujące dokumenty normujące realizację zadań obronnych, tj.:

- Zarządzenie Nr 12 Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie sposobu opracowania procedury realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach poszczególnych stopni alarmowych i stopni alarmowych CRP,
- Zarządzenie Nr 1/2021 Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie organizacji i zasad funkcjonowania Punktu Kierowania w Narodowym Archiwum Cyfrowym (dalej Instrukcja organizacji i zasad funkcjonowania Punktu Kierowania NAC),
- Zarządzenie Nr 5/2024 Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego z dnia 3 kwietnia 2024 r. w sprawie organizacji i zasad funkcjonowania Stałego Dyżuru w Narodowym Archiwum Cyfrowym,
- Zarządzenie Nr 4 Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego z dnia 2 kwietnia 2025r. w sprawie powołania Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Narodowym Archiwum Cyfrowym.

W Instrukcji organizacji i zasad funkcjonowania Punktu Kierowania NAC powołano się na nieobowiązujące przepisy np. Zarządzenie nr 56 Dyrektora NAC z dnia 27 listopada 2018 r. w sprawie powołania i funkcjonowania Stałego Dyżuru w NAC. Dyrektor NAC wyjaśnił²: *W instrukcji organizacji i zasad funkcjonowania Punktu Kierowania NAC jest zapis powołujący się na stare zarządzenie o stałym dyżurze z 2018 r., gdyż instrukcja powstała w 2021 roku, a nowe zarządzenie dotyczące stałego dyżuru w NAC powstało w 2024 r. Zapis ten zostanie poprawiony (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119). Z kolei w § 1 pkt 2 tiret 5 zarządzenia nr 4 Dyrektora Narodowego Archiwum Cyfrowego z dnia 2 kwietnia 2025 r w sprawie powołania Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Narodowym Archiwum Cyfrowym zamieszczono nazwę stanowiska „specjalista ds. obronnych, ZK - pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych”, którego nie ma w strukturze organizacyjnej NAC. Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił³: *W zarządzeniu nr 4 o powołaniu Zespołu Zarządzania Kryzysowego NAC jest błędnie określone stanowisko i zostanie zmienione aneksem do zarządzenia. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym jest komórka Stanowisko do spraw obronnych i ochrony informacji niejawnych (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119). Brak bieżącej aktualizacji**

¹ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 24.07.2025 r.

² Tamże.

³ Tamże.

wydzanych aktów prawnych NAC pod wzgldem ich jednolitości i zgodności uznano za **nieprawidłowość**.

W okresie kontrolowanym realizacja zadań obronnych NAC została powierzona Pełnomocnikowi ds. ochrony informacji niejawnych i specjaliście ds. obronnych (dalej: specjalista ds. obronnych). Należy podkreślić niespójność nazwy stanowiska. W regulaminie organizacyjnym NAC występuje jako Samodzielne stanowisko ds. obronności i informacji niejawnych, w schemacie organizacyjnym to Stanowisko ds. obronnych i ochrony informacji niejawnych a w przekazanym w trakcie kontroli opisie stanowiska - Pełnomocnikowi ds. ochrony informacji niejawnych i specjaliście ds. obronnych. Ponadto, w przekazanym w toku kontroli opisie stanowiska zawarto zadania z nieobowiązującej ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Zespół kontrolny zwrócił się do kierownika jednostki kontrolowanej o wyjaśnienie, dlaczego nie dokonano aktualizacji jego opisu stanowiska pracy w związku z wejściem w życie ustawy o Obronie Ojczyzny. Dyrektor NAC złożył następujące wyjaśnienia⁴: (...) *przez przeoczenie w opisie stanowiska do spraw obronnych i ochrony informacji niejawnych nie dokonano aktualizacji opisu stanowiska* (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119). Za **uchybie**nie uznano brak aktualizacji w okresie kontrolowanym opisu stanowiska pracownika realizującego zadania obronne o zadania wynikające z ustawy o obronie Ojczyzny oraz niejednolitość nazewnictwa zajmowanego przez niego stanowiska.

Osoba zajmująca się przygotowaniem i planowaniem zadań obronnych posiada wieloletnie doświadczenie na stanowisku ds. obronnych oraz odpowiednie wykształcenie. Zarówno Dyrektor NAC, jak i również specjalista ds. obronnych, nie ukończyli szkoleń obronnych w zakresie wskazanym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 31 października 2022 r. w sprawie szkolenia obronnego (dalej: Rozporządzenie w sprawie szkolenia obronnego). Kierownik jednostki kontrolowanej wskazał⁵: *Dyrektor NAC nie ukończył wyższego kursu obrony/kursu obrony. (...) Specjalista do spraw obronnych NAC również nie ukończył kursu obrony. Posiada (...) [redacted] oraz [redacted] lat pracy na stanowisku specjalisty ds. obronnych w AP. Ponadto w § 5 przytoczonego rozporządzenia w ust. 2, zapisano że to jest kurs zwłaszcza dla osób obejmujących po raz pierwszy stanowisko ds. obronnych w jednostkach administracji publicznej* (dowód: akta kontroli str. od 120 do 123).

Należy podkreślić, że udział w kursach obronnych jest bezpłatny. Ich celem jest przygotowanie kierujących wykonywaniem zadań obronnych w jednostkach sektora finansów publicznych oraz osób wykonujących te zadania, do ich realizacji, zapoznanie się ze specyfiką zadań operacyjnych oraz podniesienie ich kwalifikacji, a przede wszystkim zapoznanie się z nowymi uwarunkowaniami prawnymi w tym obszarze działalności. To również poznanie przez nich zasad i procedur kierowania wykonywaniem zadań obronnych podczas podwyższania gotowości obronnej państwa i w czasie wojny w stanie stałej gotowości obronnej państwa, o której mowa w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 27 ust. 2 pkt 3 ustawy

⁴ Tamże.

⁵ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 30.07.2025 r.

z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny. Brak ukończenia przez Dyrektora NAC oraz przez specjalistę ds. obronnych szkoleń obronnych, uznano za **nieprawidłowość**.

W toku kontroli kierownik jednostki kontrolowanej wskazał, że NAC nie posiada systemów teleinformatycznych do wytwarzania i przetwarzania informacji niejawnych⁶. W związku z tym zespół kontrolny zwrócił się o wyjaśnienie zasad wytwarzania dokumentacji obronnej opatrzonej klauzulą ZASTRZEŻONE na sprzęcie komputerowym, a ponadto o podanie z jakiego stanowiska komputerowego korzysta NAC do przetwarzania informacji niejawnych. Dyrektor NAC złożył następujące wyjaśnienia⁷

[REDAKTED]

[REDAKTED] Powyższe działania NAC uznano za **nieprawidłowość**.

Podsumowując, należy podkreślić, że w NAC nie zapewniono odpowiednich warunków organizacyjnych i technicznych do planowania i wykonywania zadań obronnych. Nie dostosowywano na bieżąco wewnętrznych dokumentów w zakresie spraw obronnych do zmieniających się przepisów prawa tj. regulaminu organizacyjnego, jak również zakresu

⁶ Pismo Dyrektora NAC z dnia 16.07.2025 r.

⁷ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 24.07.2025 r.

⁸ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 30.07.2025 r.

czynności i odpowiedzialności pracownika wykonującego zadania obronne. Nie zapewniono również wewnętrznej spójności tych dokumentów, a osoby wskazane w aktach wykonawczych do ustawy o obronie Ojczyzny nie podjęły żadnych działań w celu ukończenia szkoleń obronnych. NAC nie posiada także technicznych warunków do wytwarzania i przetwarzania dokumentów niejawnych w systemach teleinformatycznych.

Biorąc pod uwagę powyższe zapewnienie przez NAC odpowiednich warunków organizacyjnych i technicznych do planowania i wykonywania zadań obronnych **oceniono jako nieprawidłowość.**

II. Ocena realizacji przez NAC obowiązku planowania operacyjnego i programowania obronnego.

NAC posiada uzgodniony i zatwierdzony plan operacyjny funkcjonowania (POF) w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny. W toku kontroli stwierdzono brak potwierdzenia zapoznania się osób z zadaniami za koordynację których odpowiadają. Dyrektor NAC złożył następujące wyjaśnienia⁹: *Brak podpisu zapoznania się z KRZO przez koordynatorów realizacji zadań, nie oznacza braku zapoznania się z zadaniami. Ponadto na KRZO nie ma rubryki na zapoznanie się i podpis przez koordynatora z taką kartą* (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119). Za **uchybienie** uznano oraz brak potwierdzenia zapoznania się z zadaniami przez osoby je koordynujące.

[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]. Powyższe niezgodności uznano za **nieprawidłowość.**

Biorąc pod uwagę naruszenie norm prawnych określonych w Zarządzeniu nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 2 października 2020 r. w sprawie opracowania planów operacyjnego funkcjonowania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych oraz archiwach państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych realizacji przez NAC obowiązku planowania operacyjnego i programowania obronnego **oceniono jako nieprawidłowość.**

III. Ocena realizacji obowiązku zaplanowania oraz przeprowadzenia szkoleń obronnych, w tym ćwiczeń dla pracowników.

W ćwiczeniach oraz warsztatach organizowanych w latach 2022-2024 przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych, jednostkę nadzorującą NAC, uczestniczyły osoby z jednostki kontrolowanej, których dotyczyły te przedsięwzięcia.

⁹ Tamże.

¹⁰ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 30.07.2025 r.

W toku kontroli NAC przedstawiła wykaz szkoleń, warsztatów, ćwiczeń, gier decyzyjnych i treningów przeprowadzonych we własnym zakresie w okresie 2022-2024 r. (dowód: akta kontroli str. 62).

Z przekazanego w toku kontroli dokumentu zawierającego punkty do szkolenia Stałego Dyżuru NAC wynika, że przeprowadzone szkolenia miały charakter teoretyczny i nie uwzględniały ćwiczeń w formie zajęć praktycznych (dowód: akta kontroli str. od 71 do 72). Zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 2) Rozporządzenia w sprawie szkolenia obronnego ćwiczenia przeprowadza się nie rzadziej niż raz na trzy lata – w przypadku ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów. Dyrektor NAC złożył następujące wyjaśnienia¹¹: *Narodowe Archiwum Cyfrowe w latach 2022- 2024 nie organizowało i nie przeprowadzało ćwiczeń obronnych, gdyż we wskazanym § 10 ust. 2 pkt 2) oraz ww §1-12 tego rozporządzenia, NAC nie znajduje się w katalogu instytucji odpowiedzialnych za organizowanie ćwiczeń. Ponadto w Wytycznych NDAP do szkolenia obronnego dla AP w pkt II – Planowanie, organizowanie i realizacja szkolenia nie ma jasnego polecenia co do realizacji praktycznych ćwiczeń, treningów przez archiwa. Jest że zaleca się aby w planach były kwestie dotyczące -zasad funkcjonowania SD, zasad funkcjonowania archiwum w stanach gotowości obronnej państwa, sprawy OIN, ochrona archiwów i zagrożenia dla systemów teleinformatycznych* (dowód: akta kontroli str. od 120 do 123). Należy wskazać, iż zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia w sprawie szkolenia obronnego organizatorami ćwiczeń są: osoby pełniące funkcje centralnych organów administracji rządowej, wskazani przez Prezesa Rady Ministrów lub ministra, o którym mowa w pkt 1, kierownicy jednostek organizacyjnych im podległych lub przez nich nadzorowanych, a także kierownicy jednostek organizacyjnych obsługujących Prezesa Rady Ministrów - w odniesieniu do ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów, a więc również dyrektorzy archiwów państwowych. Wskazana w rozporządzeniu częstotliwość ich przeprowadzania stanowi ich minimalną liczbę w okresie 3 letnim. Brak przeprowadzenia przez NAC w okresie kontrolowanym szkoleń obronnych w formie praktycznych ćwiczeń uniemożliwił nabycie i doskonalenie praktycznych umiejętności przez pracowników w zakresie wykonywania zadań obronnych, co może mieć negatywne konsekwencje w sytuacjach kryzysowych. Za **nieprawidłowość uznano** brak zorganizowania i przeprowadzenia przez NAC w latach 2022-2024 ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów.

Biorąc pod uwagę powyższą realizację przez NAC obowiązku zaplanowania oraz przeprowadzenia szkoleń obronnych, w tym ćwiczeń dla pracowników **oceniono jako nieprawidłowość**.

IV. Ocena zapewnienia skutecznego nadzoru, w tym kontrolę nad realizacją zadań obronnych.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora NAC¹²: *W NAC zapewniono nadzór realizacji zadań obronnych przez bezpośrednią podległość pod Dyrektora NAC stanowiska ds. obronnych – pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych. Ponadto, wskazał, że: W kontrolowanym*

¹¹ Tamże.

¹² Pismo Dyrektora NAC z dnia 16.07.2025 r.

okresie nie było przeprowadzanych kontroli NAC z zakresu realizacji zadań obronnych (...) nie był przeprowadzany audyt, samoocena lub inny przegląd dotyczący realizacji zadań obronnych (dowód: akta kontroli str. od 37 do 38).

Za niewystarczające działania ze strony Dyrektora NAC uznano niedokonywanie okresowych przeglądów realizacji zadań obronnych co mogłoby wyeliminować stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości m.in. nieaktualność i niespójność wewnętrznych przepisów w zakresie opisanym w pkt I wystąpienia pokontrolnego oraz brak odpowiedniego przeszkolenia osób nadzorujących i wykonujących zadania obronne.

Biorąc pod uwagę brak skutecznych działań nadzorczych ze strony kierownika jednostki kontrolowanej nad realizacją zadań obronnych działania te zostały **oceniono jako nieprawidłowość**.

V. Ocena przygotowania realizacji zadań wynikających ze stanów gotowości obronnej państwa.

W NAC w okresie kontrolowanym obowiązywało Zarządzenie w sprawie organizacji i zasad funkcjonowania Stałego Dyżuru (dalej: SD), które określało zasady jego działania, wyznaczało osoby odpowiedzialne za organizację systemu oraz miejsce jego pełnienia. Imienny wykaz pracowników wyznaczonych do pełnienia SD znajdował się w dokumentacji prowadzonej przez specjalistę ds. obronności.

W toku kontroli dokonano oględzin miejsc przeznaczonych do pełnienia SD oraz odpoczynku. Zespół kontrolny stwierdził, że nie zapewniono wyżywienia na minimum 7 dob dla osób pełniących stały dyżur zgodnie z §5 pkt. 7 Zarządzenia nr 2 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14 lutego 2024 r. w sprawie organizacji i przygotowania systemu stałych dyżurów w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i archiwach państwowych (dalej: Zarządzenie NDAP w sprawie organizacji i przygotowania systemu stałych dyżurów). Dyrektor NAC złożył następujące wyjaśnienia¹³: *W NAC nie zapewniono wyżywienia na min. 7 dni dla osób pełniących stały dyżur, gdyż NAC stoi na stanowisku, że taki zakup w obecnej chwili jest niecelowy ze względu na dobro dysponowania środkami publicznymi. Środki i materiały przechowywane przez okres dłuższy niż pół roku, muszą być wciągnięte do ewidencji magazynowej, a po upływie terminu przydatności, komisyjnie utylizowane i zdjęte ze stanu magazynu. Przyjęto że z chwilą ogłoszenia stanu zagrożenia dla kraju, taki zakup żywności zostanie dokonany. Zapis w Zarządzeniu nr 2 NDAP z dnia 14.02. 2024 r. jest nieostry i nie ma konkretnego zapisu co do terminu i trybu realizacji zapisu* (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119). Należy podkreślić, że jednostka nadzorująca, jaką wobec NAC jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, może wydawać zarządzenia jednostkom podległym, które są zobowiązani do ich realizacji. Wynika to z zasady hierarchii w strukturach organizacyjnych, gdzie jednostka nadrzędna ma prawo wydawać polecenia jednostce podległej, a ta ma obowiązek je wykonać. Dodatkowo istotnym w sprawie są zapisy § 12 powołanego

¹³ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 24.07.2025 r.

Zarządzenia NDAP, zgodnie z tą normą dyrektorzy archiwów państwowych zobligowani byli do wykonania wszystkich zadań związanych z organizacją i przygotowaniem systemu stałych dyżurów w terminie 30 dni od wejścia w życie zarządzenia tj. do 15 marca 2024 r. Zatem oświadczenie kierownika podmiotu kontrolowanego¹⁴ (...) *Zapis w Zarządzeniu nr 2 NDAP z dnia 14.02. 2024 r. jest nieostry i nie ma konkretnego zapisu co do terminu i trybu realizacji zapisu jest niezgodny ze stanem faktycznym. Za **nieprawidłowość** uznano brak realizacji zapisów Zarządzenia NDAP w sprawie organizacji i przygotowania systemu stałych dyżurów w zakresie niezapewnienia przez NAC wyżywienia na minimum 7 dób dla osób pełniących stały dyżur.*

W trakcie kontroli Dyrektor NAC poinformował¹⁵, że *W NAC będzie zapewniona autonomiczność funkcjonowania SD NAC.*

(dowód: akta kontroli str. od 124 do 126).

Przygotowanie realizacji zadań wynikających ze stanów gotowości obronnej państwa oceniono jako **nieprawidłowość**.

VI. Ocena prawidłowości dokonania wyłączenia swoich pracowników z obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, mając na uwadze konieczność zapewnienia ciągłości działania organów administracji publicznej i innych jednostek organizacyjnych.

Kierownik jednostki kontrolowanej w wyjaśnieniach z dnia 16.07.2025 r. wskazał, że *W NAC nie określono stanowisk, które są kluczowe dla zapewnienia ciągłości działania jednostki w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny* (dowód: akta kontroli str. od 37 do 38). Następnie w odpowiedzi na zapytanie zespołu kontrolnego, dlaczego ich nie określono, w kolejnych wyjaśnieniach z dnia 24.07.2025 r. wskazał¹⁶, że: *NAC stanowiska kluczowe dla zapewnienia ciągłości działania archiwum są zawarte w zarządzeniu nr 4 Dyrektora NAC z dnia 02.04. 2025 r. o powołaniu Zespołu Zarządzania Kryzysowego w NAC. Ponadto nie ma wytycznych regulujących procedurę określania takich stanowisk w archiwach NAC* (dowód: akta kontroli str. od 115 do 119).

W NAC prowadzona była w okresie kontrolowanym ewidencja osób wyłączonych od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny NAC (dowód: akta kontroli str. 73).

NAC złożyło wnioski do organów samorządu o nałożenie świadczeń osobowych i rzeczowych na rzecz Archiwum. Wszystkie wnioski osobowe i rzeczowe zostały zrealizowane i otrzymano stosowne decyzje.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 30.07.2025 r.

¹⁶ Pismo Dyrektora NAC znak: SO.253.12.2025 z dnia 24.07.2025 r.

Prawidłowość dokonania wyłączenia swoich pracowników z obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, mając na uwadze konieczność zapewnienia ciągłości działania organów administracji publicznej i innych jednostek organizacyjnych **oceniono pozytywnie**.

VII. Ocena zapewnienia przez NAC ochrony obiektów.

Budynek, w którym swoją siedzibę ma NAC jest zarządzany przez Archiwum Akt Nowych. W Planie Ochrony jego dysponent uwzględnił fakt usytuowania w tym samym budynku również NAC. W związku z powyższym odstąpiono od oceny niniejszej kategorii.

VIII. Ocena przygotowania się NAC do realizacji zadań wynikających ze stanów gotowości obronnej państwa dot. przygotowania poszczególnych dokumentów związanych z ewakuacją.

NAC przygotowało pomieszczenia przeznaczone do przechowywania materiałów wytypowanych do ewakuacji zgodnie z wytycznymi i instrukcją przygotowania poszczególnych dokumentów związanych z ewakuacją przekazanymi przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych (dalej instrukcja ewakuacyjna) przy piśmie znak: BDG-DIN.253.4.2022 z dnia 12.06.2023 r.

W trakcie przeprowadzonych przez zespół kontrolny oględzin stwierdzono brak tablic informacyjnych przeznaczonych do oznaczenia samochodów przewożących ewakuowane materiały. Dyrektor NAC złożył następujące wyjaśnienia¹⁷: *W NAC złożono zlecenie na wykonanie tablic informacyjnych do oznaczenia samochodów z materiałami do ewakuacji* (dowód: akta kontroli str. 117). Powyższe uznano za **uchybie**nie. Ponadto, stwierdzono, że na losowo sprawdzonych podczas przeprowadzonych oględzin materiałach wytypowanych do ewakuacji, np. [REDAKTOWANE] zarówno na opakowaniach ochronnych jednostkowych, jak i również na opakowaniach ochronnych zbiorczych, etykiety nie posiadają wszystkich wymaganych w instrukcji ewakuacyjnej elementów np. loga i nazwy NAC. Na opakowaniach ochronnych jednostkowych nie zamieszczono również znaku Błękitnej Tarczy a na opakowaniach zbiorczych nie wskazano numeru pudła względem ogólnej liczby pudeł. Powyższe uznano za **uchybie**nie.

Przygotowanie się NAC do realizacji zadań wynikających ze stanów gotowości obronnej państwa dot. przygotowania poszczególnych dokumentów związanych z ewakuacją **oceniono jako uchybie**nie.

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę oceny cząstkowe, w 5 ocenianych kategoriach stwierdzono nieprawidłowości, w 1 uchybienie, 1 kategorii nie poddano oceny, a pozytywnie oceniono

¹⁷ Tamże.

tylko 1 kategorię, negatywnie oceniono realizację zadań z zakresu przygotowań obronnych przez Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Wnioski i zalecenia pokontrolne

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia i oceny, na podstawie § 16 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2023 r. w sprawie kontroli realizacji zadań obronnych proszę o realizację następujących zaleceń pokontrolnych:

1. Aktualizację wewnętrznych przepisów w zakresie uwzględnienia w nich zapisów ustawy o obronie Ojczyzny.
2. Po zatwierdzeniu nowego regulamin organizacyjnego NAC dokonanie aktualizacji opisu stanowiska specjalisty ds. obronnych.
3. Zapewnienie spójności przepisów wewnętrznych dot. funkcjonowania SD.
4. Zgłoszenia Dyrektora NAC i specjalisty ds. obronnych do udziału w kursach obronnych organizowanych przez Ministerstwo Obrony Narodowej.
5. Przeprowadzenie audytu, samooceny lub innego przeglądu dotyczący realizacji w NAC zadań obronnych.
6. Zapewnienie zgodności pomiędzy TRZO i KRZO oraz zapoznania osób z zadaniami za koordynację których odpowiadają.
7. Zakup wyżywienia na minimum 7 dob dla osób pełniących SD.
8. Zakup tablic informacyjnych przeznaczonych do oznaczenia samochodów przewożących ewakuowane materiały.
9. Naniesienie brakującego oznakowania na opakowania ochronne jednostkowe i zbiorcze wszystkich materiałów wytypowanych przez NAC do ewakuacji.
10. Stworzenie warunków zapewniających właściwy poziom zabezpieczenia procesu planowania obronnego.

Na podstawie § 16 ust. 1 pkt 8 ww. rozporządzenia proszę o poinformowanie mnie o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych oraz przekazanie dokumentów potwierdzających ich wykonanie:

- w terminie do dnia **31.12.2025 r.** w odniesieniu do zaleceń wymienionych w punktach **1-9**,
- w terminie do **30.06.2026 r.** w odniesieniu do zalecenia wymienionego w punkcie **10**.

Pouczenie

Zgodnie z § 16 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2023 r. w sprawie kontroli realizacji zadań obronnych *Kierownik podmiotu kontrolowanego może zgłosić przewodniczącemu zespołu prowadzącego kontrolę umotywowane pisemne zastrzeżenia do ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym, w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia.*

Departament Organizacji Archiwów
GŁÓWNY SPECJALISTA
Jołanta N. Sokoł-Holub
Jołanta Wiecka-Holub
(przewodniczący zespołu kontrolerów)

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych - ul. Rakowiecka 2D, 02-517 Warszawa
telefon: (22) 56-54-600; email: ndap@archiwa.gov.pl; www.archiwa.gov.pl

Archiwum
Dokumentów
Funkcyjnych

Szukaj w Archiwach

